

УДК 130.2:141.155

DOI <https://doi.org/10.30970/PHS.2021.27.7>

«CULTURAL POLICY STUDIES» ЯК АКАДЕМІЧНА ГАЛУЗЬ

Богдан Білобровець

Житомирський державний університет імені Івана Франка

вул. Шевченка, 85, м. Житомир, 10024, Україна

e-mail: andreslouismoreau@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-2628-3008

У статті проаналізовано виникнення та формування академічного поля досліджень cultural policy studies та його основних теоретичних підходів в контексті глобальних світових змін. Автором показано, що поширення та реалізація культурної політики на практиці викликала необхідність її дослідження, формування теоретичного фундаменту та основних підходів, а також критичної оцінки практичного втілення різних моделей. Друга світова війна стала відправною точкою радикальних змін як в національних політиках різних держав, так і в міжнародному полі.

Зміни в політиці відбувались на фоні глобальних змін у світі та появи нових форм культури в рамках постфордистської інформаційної економіки. Зазначено, що разом зі зміною світових тенденцій в культурі, економіці, та політиці змінилось і розуміння терміну «культура»: від культури як об'єкта до культурного як сигніфікації феноменів сучасного пізньокapіталістичного світу. Антропологічне визначення культури почало використовуватись на політичному рівні в адміністративних документах. Також культура була визнана як універсальна база соціального розвитку на всіх рівнях.

У статті описані відмінності між дисциплінарним, мультидисциплінарним і трансдисциплінарними підходами в контексті розвитку cultural policy studies та менеджменту мистецтва. Хоча сьогодні cultural policy studies є більшою мірою міждисциплінарним полем дослідження, все ж воно рухається до трансдисциплінарності. Визначено, що академічне поле cultural policy studies надзвичайно складне і строкате, а також характеризується фрагментарністю та неоднорідністю знання.

Автор показує, що культурний поворот сильно вплинув на гуманітарні та соціальні науки, а також політизацію знання. Найбільш прогресивно культурний поворот маніфестував себе в cultural studies, які послуговувались великою теоретичною базою соціальної філософії, а саме марксизмом, неомарксизмом, критичною теорією та працями Антоніо Грамші. Тоні Беннетт в 1990-х, намагаючись позбавитись від радикальної риторики cultural studies, створює нове академічне поле досліджень cultural policy studies. З цього моменту почалася дискусія про природу дослідження та подальший шлях cultural policy studies, яка найяскравіше виражена в працях Тоні Беннетта та Джима МакГігана. Позиція Беннетта базується на працях Мішеля Фуко і вимагає створення «культурних техніків», які будуть змінювати систему зсередини. Джим МакГіган звертається до Юргена Габер-маса, захищаючи критичну діяльність інтелектуалів і вважає, що впливати на владу потрібно ззовні, завдяки публічній сфері та громадянському суспільству.

Ключові слова: культура, культурна політика, cultural policy studies, культурний поворот.

Актуальність. Сьогодні більшість країн світу проводять власну культурну політику, що орієнтована як на загальні тренди та світовий досвід, так і на унікальну ситуацію кожної із держав. У сучасну епоху питання культури є надзвичайно важливими та критичними для розвитку будь-якої держави. Саме тому протягом останніх 50-ти років культурна політика та підходи до регулювання культури постійно еволюціонували та змінювались. Згідно дослідника культури Лаклана Макдоуолла, «в останні роки культура та культурний розвиток

стали міжнародно визнаними як важливі виміри сучасного управління та державної політики» [8; с. 1]. Відповідно, і дослідження культурної політики поступово наростало новими теоретичними підходами і методами. Cultural policy studies є надзвичайно широким міждисциплінарним полем досліджень, в якому поєднані різні теоретичні підходи. Отже, актуальності набуває проблема практичного втілення цих теоретичних підходів в конкретних суспільствах.

Метою статті є дослідження виникнення та формування cultural policy studies та її основних теоретичних підходів в контексті глобальних світових змін.

Науково-дослідницькі завдання: розкрити сутність культурної політики як поствійськового феномену в контексті глобалізаційних процесів; дослідити зміну розуміння поняття культура; показати процес виникнення та формування cultural policy studies; проаналізувати основні теоретичні підходи cultural policy studies на основі дискусії Тоні Беннетта та Джима МакГігана.

Аналіз літератури. Дослідженню академічного наукового поля cultural policy studies (cultural policy researcher), його формуванню, теоретичним підходам, представникам та окремим проблемам присвятили свої праці А. Френандер та М. Йонссон, а також К. Грей. Дослідженням розвитку культурної політики в історичному контексті займалися М. Пююкконен, Н. Сіманайнен, С. Сокка. Аналізу основ та динаміці виробництва знань в менеджменті культури та культурній політиці та дослідженню концептуальних відмінностей між дисциплінарністю, мультидисциплінарністю, інтердисциплінарністю та трансдисциплінарністю присвятили свої праці Дж. Пакетт та Е. Редаеллі. Історію та теоретичний фундамент культурного повороту в своїх працях висвітлює С. Лоусон, а на впливі культурного повороту на соціальну теорію та важливості теорії культурної політики акцентує свою увагу К. Неш. Трансформацію поняття культури в епоху cultural studies досліджує К. Ліндрус.

Виклад основного матеріалу.

1. Культурна політика як постмілітарний феномен

Культурна політика як академічна сфера досліджень включає питання фінансування мистецтва, комунікацій та медіа, високої та популярної культури, моделей культурної політики, міжкультурної взаємодії, громадянства, цінностей та багато іншого. Феномен «культурної політики» утворився після Другої Світової Війни в рамках перебудови міжнародного поля та національних політик, поступовою глобалізацією та деколонізаційними процесами, а також поширенням західних демократичних ліберальних цінностей, в першу чергу на новоутворені держави. Появу культурної політики пов'язують з створенням Британської ради з питань мистецтв у 1946 році та французьким Міністерством культури в 1959 році. Саме з цього моменту формування та проведення «культурної політики» стало необхідністю для урядів всіх західних демократій. Поступово завдяки зусиллям ЮНЕСКО «культурну політику» вдалось інституціоналізувати в більшості держав. Сьогодні лише три країни, які є членами ЮНЕСКО, не мають міністерства культури. Першим міністром французького міністерства став Андре Малраукс, який не лише запровадив програму для інновацій та реформ культурної політики, але також створив відділ для досліджень та розвитку [3, с. 1–2]. Незважаючи на обмеженість питань, яким займався цей відділ, він дав початок для дослідження та аналізу культурної політики.

Починаючи з 1960-х років ЮНЕСКО стало тією організацією, яка поширила ідею «культурної політики» та необхідність її запровадження державами-учасниками. Діяльність ЮНЕСКО об'єднувала країни, науковців та експертів, а також просувала проекти «демократизації культури» та «культурної демократії». Обмін досвідом, експертні оцінки та формування нових перспектив у рамках конференцій поступово рухало як розуміння необхідності регулювання культури в добу глобалізації та постфордистської інформаційної економіки, так і необхідність дослідження культурної політики.

По-перше, формування «культурної політики» та її дослідження залежало й залежить від розуміння та використання терміна «культура». Поняття «культура» з початку ХХ століття поступово переосмислювали та доповнювали новими визначеннями з різних академічних дисциплін. Згідно з положеннями Кіа Ліндрос одним із головних зсувів у розумінні культури на початку ХХ століття було розмиття диференціації між прогресом та декадансом (між культурою та варварством). У кінці ХХ століття концептуальною трансформацією стала «трансформація від 'культури' як об'єкта та субстанції до 'культурного' як сигніфікації сучасних пізнокапіталістичних та посттехнологічних феноменів» [7, с. 205]. Отже, розуміння поняття «культури» також пов'язане з історичними подіями та змінами, що відбувались в європейських країнах та світі загалом. Національні культурні політики в основі яких було ортодоксальне, піднесене поняття культури зіткнулись з проблемою легітимізації після Другої світової війни.

Такі зміни, як розмиття диференціації мистецтва на 'низьке' та 'високе', експансія популярної культури та відступ імперіалізму в глобальному масштабі, мали наслідки як для формування і впровадження політик, так і для створення нових інститутів. Саме тому вже в 1960-х роках антропологічне визначення культури дісталось до формулювань адміністративної політики. Розуміння сфери культури, перш за все, як сфери мистецької в першій половині ХХ століття в політичному вимірі передбачало субсидування традиційних форм мистецтва. Визнання культурного різноманіття, актуалізація критичних питань та застосування критичного підходу (що стали базою для *critical cultural policy studies*) зумовили підвищену увагу до питань доступності культури, мультикультуралізму та значення цінностей локальних громад. Насамперед, це було здійснено в ході теоретичних напрацювань в рамках дослідження культурної політики [13, с. 15]. Як зазначає дослідник культурної політики Джим МакГіган, відбувся «зсув від фордистської індустріальної економіки до 'пост-фордистської інформаційної економіки', в якій створення речей поступається створенню сенсів (*meanings*)» [9, с. 126]. Отже, розуміння «культури» в більш широкому значенні, зміни в економічних підходах, поява нових форм культури та перетворення політичного поля в бік міжнаціональної взаємодії вимагали нових підходів до регулювання культури в контексті нових викликів. Зміни відбувались і в академічному полі через поступове зростання інтересу не тільки до дослідження «культури», але і до культурної політики як такої.

Зміни в культурній політиці залежать від більш глобальних змін і загальних тенденцій у світі. Демократизація культури як необхідність зробити культуру доступною для всіх регіонів, соціальних груп та меншин була в тому числі пов'язана з ідеєю побудови в 1960-х в більшості країн Європи держави загального добробуту (*Welfare state*). Культурна демократія та політики, які будувались на основі цього тренду, вимагали врахування культурних потреб населення на основі їхнього повсякденного життя та їхнього власного бачення мистецтва, а не високих естетичних стандартів. Це було, перш за все, пов'язано зі змінами в економіці, формуванням суспільства споживання та інших соціальних трендів. Поява великих міжнародних організацій та мистецьких політик (*art policies*), визнання «культури» як бази соціального розвитку на всіх рівнях, розвиток ідеї європейської інтеграції відбувались в рамках інтернаціоналізації та глобалізації. Це призвело до втілення в життя нових дослідницьких схем, а саме порівняння моделей національної політики, спостереження за роллю культури в країнах, що розвиваються, оцінки високої та популярної культури на міжнародному рівні, важливості культурних галузей та креативної індустрії в міжнародній торгівлі та інших. Також з 1990-х поступово зміцнювалось усвідомлення зв'язку між економікою та культурним сектором [13, с. 15–21].

Протягом ХІХ-го століття ідея культури пов'язувалась з поняттям цивілізація, у той час як останнє в контексті цінностей Просвітництва асоціювалось з ідеєю прогресу. Цінності

Просвітництва, універсального розумового та морального культивування, західна ідея прогресу та цивілізації перебували у глибокій кризі протягом двох світових воєн. Ця криза також позначила поширення «культурного песимізму», який розширився від критичної теорії до культурної теорії та практики завдяки працям Макса Горкгайма, Джорджа Стайнера та Хосе Ортега-і-Гассета. Культурний песимізм підтримувався політичним лівим крилом у поствійськовий період, яке критикувало капіталізм, масову культуру та культурну індустрію до 1970-х-1980-х років [7; с. 196–197]. Саме в 1970-х – 1980-х рр. відбувся 'культурний поворот', активно розгорнули свою діяльність cultural studies, а пізніше і cultural policy studies.

2. Дисциплінарність, міждисциплінарність, інтердисциплінарність, трансдисциплінарність

Академічне поле культурної політики та менеджменту мистецтва є надзвичайно широким та складним, у тому числі через залучення акторів не лише з академічного дискурсу. Знання в середині цього поля має неоднорідний (характер). Академічні дисципліни передбачають вивчення конкретних способів комунікацій з використанням відповідних дисциплінарних систем, смислів та практик, а також прийнятих контекстів. У свою чергу, прийняті контексти складаються з ідей, питань, теорій та методологій. Якщо одні дисципліни чітко дотримуються визначених традицій, методологій, тем та стандартів якості, в інших – дисциплінарні межі можуть бути дуже розмитими. Розділення в XIX столітті на практиків (тих, хто втілює знання) та академіків (тих, хто знання продукує) зумовило професіоналізацію знання та виникнення знання як експертизи. Менеджмент мистецтва був інтегрований в університетські програми в зв'язку з професіоналізацією знання після Другої світової війни і ще не викристалізувався в окреме поле досліджень. Отже, якщо дослідження менеджменту мистецтва було частиною дисципліни менеджменту, культурна політика виникла як тема дослідження у розпалі досліджень державної політики (public policy) [12, с. 7–11].

Як поле дослідження менеджменту культури, так і поле культурної політики характеризуються мультидисциплінарністю, інтердисциплінарністю та трансдисциплінарністю. Мультидисциплінарність означає протиставлення дисциплін, які розглядають одну і ту ж тему або сукупність проблем, не відступаючи від своїх дисциплінарних методів дослідження. Основним недоліком даного підходу є те, що стосунки між різними дисциплінами є взаємними, але не інтерактивними [12, с. 11]. Згідно з вченням Клайв Грей (2010) складалося таке враження, що багато публікацій, що мають справу з культурною політикою, «працюють у наборі герметично закритих аналітичних силосів» та зовсім не приділяють увагу іншим підходам [4, с. 215]. Інтердисциплінарний підхід був популяризований в 1960-х – 1970-х рр., коли інтеграція знання стала основоположним принципом освітніх реформ. Отже, інтеграція є основною характеристикою даного підходу, що дозволяє зрозуміти як правильно пов'язати дисциплінарні знання та виявити концептуальні зв'язки [12, с. 12].

В останні десятиліття виникли, розробляються та поширюються нові підходи, які дозволяють краще досліджувати конкретні явища. Якщо кросдисциплінарність вимагає переглядати цілі та концепти в світлі конкретної проблеми, то трансдисциплінарність – це спосіб продукування знань, який об'єднує різні інституційні знання. Майкл Гіббонс, Мартін Трой, Пітер Скотт, Саймон Шварцман (1994) розвинули концепцію трансдисциплінарності – «Спосіб 2» (Mode 2). Він здійснюється з пріоритетом на використання/практику; є трансдисциплінарним, що допускає неоднорідність та організаційне різноманіття; має соціальну відповідальність і вимагає рефлексії та контролю якості. Інші дослідники використовують термін «потрійна спіраль» («triple helix»), який позначає нову організаційну різноманітність у виробництві знань. У дослідженні менеджменту мистецтва та культурної політики трьома основними організаційними групами є університети (академічне середовище), уряд та індустрія. Кожна група виконує окрему функцію: глибше

розуміння та концептуалізація; підтримка сфери та ідентифікація стандартів та найкращих практик; проведення досліджень, які орієнтовані на вирішення проблем та конкретні дії. Основними акторами в даних полях досліджень є академічні кола, мистецькі організації, уряд та приватні організації [12, с. 14–15]. Зважаючи на специфіку сучасних культурних політик, можна також виділити окремих індивідів (наприклад артистів), які в тому числі можуть бути впливовими акторами в даних відносинах.

Роль інтелектуалів у сфері культурної політики та управління культурою є необхідною та надзвичайно складною. Яскравим прикладом поєднання теорії з практикою у сфері культурної політики є слова професора культурної теорії Філіпа Шлезінгера (2013) про залученість британських академіків (як прихильників так і критиків) в креативних індустріях. Він зазначає, що, окрім того, що існують як чисті практики, так і чисті теоретики, багато хто прийшов в академічну сферу саме з практики, журналістського середовища, медія та політичної сфери. З іншого боку, існують науковці, які співпрацюють із владою або окремими організаціями. Багато хто поєднує ці ролі або змінює їх час від часу [11, с. 35]. На думку дослідників Вікторії Дюрер, Тобі Міллера та Дейва О'браєна, поява *cultural policy studies* «дозволила з'явитись крос-, мульти-, та інтер-дисциплінарним підходам, які синтезували дискусії та ідеї дисциплін, що намагаються зрозуміти культурну політику як державну політику і культурну політику, визначену більш широко, антропологічно» [2, с. 6]. Це вказує на складність та особливість дослідження питань культурної політики.

3. Cultural Studies як маніфестація культурного повороту

Дослідженням культури займаються різні науки та велика кількість дисциплін, а починаючи з 1970-х увагу дослідників почала привертати і культурна політика. У сучасній науковій літературі можна зустріти термін *cultural policy research*, яким почасти позначаються всі дослідження з даного явища, тобто використовується у значенні 'the study (or research) of cultural policy'. Водночас під терміном *cultural policy studies* (часто ці два терміни використовуються як синоніми) позначають міждисциплінарне поле досліджень, яке вийшло з *cultural studies*. Власне, термін «культурна політика» (*cultural policy*) також може вживатись в сенсі двох попередніх. Однією з причин є те, що дослідження культурної політики, з одного боку, передбачає теоретичний аналіз політики, а з іншого – взаємодію з політиками в спробі вплинути на формування політики [11, с. 36]. Також, як зазначають В. Дюрер, Т. Міллер та Д. О'браєн, *cultural policy studies* з початку свого заснування мали маргінальне життя у політичній науці з питань арт-менеджменту (менеджменту мистецтва) і лише з часом набули поважного статусу в рамках гуманітарних наук [2, с. 5].

Культурний поворот став одним з найбільших зрушень у соціальних та гуманітарних науках за останні 50 років і до сьогодні залишається популярним трендом в науковому світі. Він вплинув не лише на сучасні наукові розвідки, але і на конвенційні дисципліни, до яких почали додавати термін 'культурний' (культурна історія, географія або соціологія). Як правило, коли говорять про початок «культурного повороту», пишуть про інтелектуальний рух у 1970-х роках, який поширився на різні дисципліни і, перш за все, маніфестувався в *cultural studies*. Все ж він походить від попереднього «лінгвістичного повороту» і представлений в різноманітних філософських розвідках ще в ранньому двадцятому столітті. Однією з основних ідей даного інтелектуального руху є ідея про те, що культура є універсальним конститутивним елементом соціальних відносин та ідентичностей і грає надзвичайно велику роль в конституюванні соціальних відносин та ідентичностей в сучасних суспільствах. Ця ідея походить з постструктуралізму та дискурсивної теорії. На даний інтелектуальний рух сильно вплинули Ганс-Георг Гадамер, французькі мислителі Луї Альтюссер, Жак Дерріда та Жак Лакан, а також німецькі філософи Фрідріх Ніцше та Мартін Гайдеггер. Однією з маніфестацій культурного повороту стало міждисциплінарне поле

досліджень cultural studies з їхньою вираженою політичною перспективою щодо питань панування, підпорядкування та опору [6, с. 17–19; 10, с. 78].

Cultural studies є широкою галуззю наукових, інтелектуальних та активістських досліджень, аналізу та критики, що поєднує велику кількість методів і теорій від марксизму, літературної критики та теорії культури (Culture Theory) до медіа теорії та розвідок повсякденного життя. Cultural studies заслужили неоднозначну репутацію у науковому світі та, за словами академіка та дослідника культури Джона Гартлі, були навіть демонізовані як останній наступник постструктуралізму, постмодернізму та політкоректності. Навіть в середині наукової спільноти немає остаточної згоди щодо того, чим є cultural studies – критичною практикою чи інституційним апаратом. У дебатах про cultural studies важливим є питання про силу інтелектуальної праці в суспільстві та у розробці державної політики [5, с. 1–2].

Cultural studies утворились в 1950-х в Англії як академічне поле досліджень і утвердились в 1964 р. зі створенням Річардом Гоггартом Центру Сучасних Культурних Досліджень (Centre for Contemporary Cultural Studies). Гоггарт вказував на необхідність поєднання методів літературної критики, дослідження повсякденного життя та культури робітничого класу, в той час як інші впливові науковці cultural studies Раймонд Вільямс, Едвард Томпсон та Стюарт Голл зробили переоцінку елітарних концепцій культури та освіти. Окрім цих питань, cultural studies зосереджені на аналізі широкого спектру різноманітних культурних феноменів. Ці дослідження, насамперед, спираються на марксизм, неомарксизм, критичну теорію і праці Антоніо Грамші та підходять до культурного виробництва з критичної точки зору [12, с. 26–89]. В 1970-х рр. разом із втіленням заходів культурної політики у зростаючій кількості урядів по всьому світу питання про цілі, законність, легітимність та ефективність культурних політик постали на перший план [3, с. 2]. Саме питання ефективності критики сучасних суспільств, влади та культурних феноменів, а також впливу цієї критики на практику стане причиною відділення від cultural studies окремого поля досліджень, а саме cultural policy studies.

4. Дискусія Тоні Беннетта та Джима МакГігана

Сьогодні дослідження культурної політики – це глобальний феномен, хоча спочатку основні наукові доробки відбувались у Великій Британії, США та Австралії. Починаючи з 1990-х років відкрилась жава дискусія щодо теоретичних підходів, якими повинні послуговуватись cultural policy, а пізніше і cultural policy studies. Згідно з дослідником культурної політики Стюартом Каннінгемом (1992), основним підходом cultural studies було залишатися критичними до панівної політичної, економічної, та соціальної системи. Ця мова використовувалась культурними теоретиками і щодо політики (policy), і в такому випадку процес її формування одразу сприймався як неадекватний та скомпроментований. Каннінгем закликав змінити цю революційну риторику. Незадоволений таким станом справ був і соціолог Тонні Беннетт, який намагався сформулювати більш практичну та прагматичну альтернативу. Для Беннетта більшість досліджень культури були відірваними від реальності і ставали все більш недоречними по відношенню до того, як культура використовувалась урядами в 1980-х – 1990-х рр. [2, с. 5; 3, с. 4; 11, с. 35–36].

Саме Тонні Беннетт у своїй статті 1992 року «Putting Policy into Cultural Studies» запропонував «утворення окремої галузі дослідження з власною номенклатурою, щоб відрізнити її інтереси від питань cultural studies» [1, с. 23]. Також він висунув чотири вимоги, які були б ефективними (теоретично і практично) у відносинах культури та влади (power): 1) включати міркування щодо політики у визначення культури, розглядаючи її як певну сферу управління; 2) розмежувати регіони культури; 3) визначити політичні відносини, характерні для різних регіонів та виробити конкретні способи взаємодії; 4) ведення інтелектуальної роботи, яка б впливала або обслуговувала керівництво ідентифікованих

агентів у межах регіонів культури. Пізніше (в 1995 році) Тоні Беннетт заснував Інститут Досліджень Культурної Політики при Університеті Гріффіта (Institute for Cultural Policy Studies at Griffith University), програмним завданням якого стало «вмістити «політику» в «cultural studies» теоретично, практично та інституційно» [1, с. 23–24]. Отже, завдяки осмисленню питання з точки зору реалізації підходу на практиці Беннетт намагався знайти належне місце для дослідника культурної політики.

Після цієї статті Беннетта розпочалась активна дискусія щодо необхідності, перспектив та шляху розвитку cultural policy studies. Щодо цього питання зробили свої наукові доробки Стюарт Каннінгем, Томас О'реган, Джонатан Стерн, Генрік Кааре Нільсен та багато інших. Все ж найбільш резонансною та впливовою стала дискусія між Тоні Беннеттом та Джимом МакГіганом. Ядром дискусії можна назвати відношення дослідника до політичних практик та впливу наукової спільноти на формування та втілення культурних політик. Обидва дослідники спирались на різні теоретичні підходи. Якщо для Беннета це був Мішель Фуко, то для МакГігана – Юрген Габермас. На думку Беннетта, дослідники культури та випускники програм cultural studies повинні були йти в адміністративні структури урядів для втілення реформ в життя. Для МакГігана те, що Фуко називає мікроволадою та урядовістю (micropower and governmentality) має тенденцію до трансформування в інструмент влади. І для того, щоб cultural policy research залишав критичну дистанцію до політичної практики, вона повинна використовувати відповідні теоретичні інструменти. З точки зору МакГігана, культурна політика не може обмежуватись урядом та державним управлінням, а повинна врівноважуватись тим, що Габермас назвав «публічною сферою», громадянським суспільством [3, с. 3–7].

Отже, зважаючи на інструментальну позицію Беннетта, головним завданням було створення «культурних техніків» (практиків), а не культурних критиків. Саме тому він відкинув Грамшівську традицію cultural studies. Беннетт вважав, що потрібно готувати професіоналів, які б займали місце в уряді й різних рівнях державного управління та змінювали поточний стан справ зсередини. Для МакГігана вплив на уряд щодо формування та впровадження культурної політики повинен йти з публічної сфери. Незважаючи на відмінності, як Фуко так і Габермас намагаються відповідати на питання про те, як саме критично проаналізувати політичну анатомію та обґрунтувати модерність та питання про умови критичної політичної практики в суспільстві. Габермас займає нормативну позицію, а його проєкт направлений на формування універсальних норм для людей та соціальної комунікації, які зможуть забезпечити вільне та демократичне суспільство. Для цього він розділяє суспільство на «систему» та «життєсвіт», де життєсвіт є справді вільним від влади (power). Отже, ці норми повинні вибудовувати ефективні відносини між двома підсистемами, державою та громадянським суспільством. Проєкт Фуко зосереджений не на універсальних критеріях, а на аналізі тих умов, в яких опинились суспільства і як модерні ліберальні держави нормалізують та дисциплінують індивідів. Тобто супротив щодо системи повинен йти зсередини [3, с. 8–10]. Для багатьох дослідників альтернативою до Фуко і Габермаса є позиція Грамші.

Висновки. Отже, культурна політика з'явилась в післявоєнний період, що супроводжувався кардинальними змінами в політиці, культурі, міжнародних відносинах, та економіці. Створення в 1956 році у Франції міністерства культури символізувало підвищену увагу до сфери культури та її регуляції в західних демократіях. ЮНЕСКО було тією організацією, що поширила ідею культурної політики серед країн-учасників, а також створила середовище для дослідження культури. Розуміння культури лише як сфери мистецтва продукувало відповідні культурні політики, які, насамперед, орієнтувались на субсидування мистецтва, що змінилось з переоцінкою поняття культура та переходом до постфордистської інформаційної економіки.

Культурна політика – це поєднання теорії і практики, а її втілення в політичному вимірі залежить від цінностей конкретного суспільства, інтересів різних політичних партій та їхніх ідеологій, а також потреб громадянського суспільства й окремих груп населення. За останні десятиліття дослідження культурної політики обросло багатьма теоретичними підходами, а cultural policy studies є міждисциплінарним академічним полем, яке поєднує науковців і практиків, політиків та експертів. Дискусія Тоні Беннетта та Джима МакГігана показує сучасні тенденції розвитку культурної політики та можливості впливу на владу задля якісних зрушень у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Bennett T. Putting Policy into Cultural Studies / Grossberg L., Nelson C., Treichler (eds.). Cultural Studies. Routledge. New York and London. 1992. p. 788.
2. Durrer V., Miller T., O'Brien D. Toward global cultural policy studies. The Routledge Handbook of Global Cultural Policy. Routledge. London and New York. 2018. p. 627.
3. Frenander A., Jönsson M. What are they doing, the cultural policy researchers? or The theoretical universe of cultural policy research (part 1). URL : https://www.researchgate.net/publication/277032181_What_are_they_doi.
4. Gray C. Analysing cultural policy. Incurrigibly plural or ontologically incompatible. International Journal of Cultural Policy, 16(2). 2010. P. 215–230.
5. Hartley J. A Short History of Cultural Studies. Sage Publications Ltd. London. Thousand Oaks. New Delhi. 2003. P. 189.
6. Lawson S. Culture and Context in World Politics. Palgrave Macmillan UK. 2006. P. 263.
7. Lindroos K. The Concept of Culture in the era of cultural studies / Ahponen P., Kangas A. (eds.) Construction of Cultural Policy. Jyväskylä: SoPhi 94. 2004. P. 187–208.
8. MacDowall L. et al. Making culture count. The politics of cultural measurement. Palgrave Macmillan. P. 304.
9. McGuigan J. Cultural Analysis and Policys in the Information Age / Ahponen P., Kangas A. (eds.) Construction of Cultural Policy. Jyväskylä: SoPhi 94. 2004. P. 125–150.
10. Nash K. The Cultural Turn in Social Theory. Towards a Theory of Cultural Politics. Sociology, 35(1). BSA Publications Limited. 2001. P. 77–92.
11. O'Brien D. Cultural Policy. Management, value and modernity in the creative industries. Routledge. London and New York. 2014. P. 166.
12. Paquette J., Redaelli E. Arts Management and Cultural Policy Research. Palgrave Macmillan. 2015. P. 162.
13. Pyykkonen M., Simanainen N., Sokka S. – Introduction – O Culture, Where Art Thou? // Pyykkönen M., Simanainen N., Sokka S. What About Cultural Policy? Interdisciplinary Perspective on Culture and Politics. Jyväskylä: Kirjoittajat ja Minerva Kustannus Oy. Helsinki. 2009. 368 p.

CULTURAL POLICY STUDIES AS ACADEMIC FIELD

Bohdan Bilobrovets

Zhytomyr Ivan Franko State University
Shevchenko str., 85, Zhytomyr, 10024, Ukraine
e-mail: andreslouismoreau@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-2628-3008

The article analyzes the emergence and formation of the academic field of cultural policy studies and its main theoretical approaches in the context of global changes. The author shows that the dissemination and implementation of cultural policy in practice created the need for study of this

phenomenon, the formation of the theoretical foundation and approaches as well as a critical assessment of the practical implementation of various models of cultural policy. World War II was the starting point for radical changes, both in the national policies of various states and in the international arena.

Changes in politics took place alongside/together with global changes such as the emergence of new forms of culture and transition to the post-Fordist information economy. Along with the change of world trends in culture, economy, and politics, the understanding of the term culture has changed from 'culture' as an object to 'cultural' as a signification of the phenomena of the modern late capitalist world. In turn, the anthropological definition of culture began to be used at the political level and administrative documents. Culture has also been recognized as a universal basis for social development at all levels.

The article describes the differences between disciplinary, multidisciplinary, and transdisciplinary approaches in the context of the development of cultural policy studies and art management. Although today cultural policy studies are more of an interdisciplinary field of study, everything is moving towards transdisciplinarity. The academic field of cultural policy studies is extremely complex and diverse, as well as characterized by fragmentary and heterogeneous knowledge.

The author shows that the cultural turn has strongly influenced the humanities and social sciences and also led to the politicization of knowledge. Cultural turn manifested itself in cultural studies. Social philosophy, namely Marxism, neo-Marxism, critical theory, and the works of Antonio Gramsci were the main theoretical base for cultural studies. Tony Bennett wanted to get rid of the radical rhetoric of cultural studies. Hence, he created a new academic field in the 1990s, namely cultural policy studies. From this point forward started the discussion about the nature of the research field and the further path of cultural policy studies which is most vividly expressed in the works of Tony Bennett and Jim McGuigan. Bennett's position is based on the work of Michel Foucault and calls for the formation of «cultural technicians» that aim to change the system from within. Jim McGuigan, in turn, addresses Jürgen Habermas and defends the critical approach of intellectuals and believes that power must be influenced from the outside, through the public sphere and civil society.

Key words: culture, cultural policy, cultural policy studies, cultural turn.